

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Mińsk, gubernia mińska, Cesarstwo Rosyjskie; obecnie Białoruś

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Mińskie Muzeum Miejskie (Минский Городской Музей)

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Muzeum lokalne (władzy administracyjnej współdziałającej z towarzystwem naukowym), zbiory o profilu mieszanym, zawierające obiekty geologiczne, zoologiczne, wyroby rzemiosła i sztukę.

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum administracji lokalnej /miejskiej) współdziałającej z organizacją społeczną (Towarzystwem Miłośników Natury,

Daty działalności / zakres czasowy:

1913–1918

Dostępność

Pełna

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Patrymonialna

Rodzaj pamięci

Narodowa (rosyjska, białoruska i polska) oraz lokalna (Mińsk i gubernia mińska)

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Obszary historyczny, etnograficzny, artystyczny i naturalny

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Nie istnieje	Pomieszczenie przekazane przez Mińską Dumę Miejską w 1913 r. Brak danych co do adresu
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	X	X
GODZINY OTWARCIA	X	X

DYREKTORZY	X	X
ZARZĄDCA	X	Kustosz powoływany przez Radę muzeum. Brak danych personalnych
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	X	Przystosowane pomieszczenie

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

W niezrealizowanym założeniu początkowym z 1909 r., miała placówka nosić nazwę – Muzeum Poleskie

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Muzeum miało za zadanie ochronę i zbieranie przedmiotów związanych z historią, bytem i przyrodą Mińska i guberni mińskiej w celu ich wszechstronnego badania obecnie i w przyszłości.

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Mińsk i gubernia mińska

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

- Mińska Duma Miejska – organ władzy miejskiej, założony teoretycznie w 1795 r., pod nazwą od 1832 r. Zreorganizowana w 1876 r. Rozwiązana 22 I 1918 r., ostatecznie przestała istnieć 14 XII tego roku.

- Mińskie Towarzystwo Miłośników Natury, Archeologii i Geografii – założone w 1912 r. Siedzibę miało na rogu ul. Sierpuchowskiej i Zacharowskiej, w domu nr 46. Jego pracami kierowała rada składająca się z 6 osób. W skład stowarzyszenia wchodził głównie nauczyciele, agronomowie, miernicy i lekarze.

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Nie udało się dotrzeć do szczegółowych danych personalnych. Zgodnie ze statutem, pracami muzeum miał kierować kustosz, wyznaczany przez Radę Muzeum.

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Mińskie Towarzystwo Miłośników Natury, Archeologii i Geografii [zob. rubryka: „Założyciele [...]”

Szczegółowa historia instytucji

Projekt założenia muzeum przedstawiony został podczas zebrania Mińskiej Dumy Miejskiej 12 X 1909 r. przez radnego W.O. Janczewskiego oraz inżyniera Kuzniecowa. Inicjatorzy stwierdzili, że placówka taka powinna chronić dziedzictwo Polesia, którego głównym centrum (za względu na znaczenie miasta) jest Mińsk. Muzeum miało składać się z oddziałów etnograficznego, archeologicznego, zoologicznego i licznych innych. Zgłoszono postulat, aby Duma wyasygnowała na powstanie muzeum 600 rubli na opłatę pomieszczenia, 240 na ochronę, 200 na oświetlenie i ogrzewanie, wreszcie 1000 rubli na wyposażenie. W kolejnych latach Duma miałyby łożyć na działalność muzeum 1040 rubli. Inicjatywa nie spotkała się z jednoznacznie pozytywnym odbiorem. Duma, ze względu na brak odpowiednich środków, nie zdecydowała się na poparcie inicjatywy. Podkreślano, że nie można wydawać środków na muzeum, skoro miasto nie ma pieniędzy choćby na utrzymywanie lekarza sanitarnego. W rezultacie zdecydowano się wyłącznie na powołanie komisji dla utworzenia muzeum, w następującym składzie: Wiktor Janczewski, Wacław Cywiński, Benjamin Braude, Feodosij Uljanow, Pawlikowski, Emanuel Obrąpalski i Zygmunt Świeńcicki, pod przewodnictwem pierwszego z wymienionych.

Dopiero w poł. 1912 r., gdy w działalność komisji zaangażowali się działacze Towarzystwa, prace nad powołaniem do życia placówki ruszyły. Opracowano statut, który Duma przyjęła na posiedzeniu 29 X 1912 r. Władze centralne zatwierdziły go jednak znacznie później, mianowicie 17 X 1913 r., o czym miejską Dumę poinformował gubernator miński 28 XI tegoż roku. Zgodnie z brzmieniem wspomnianego dokumentu placówką miała kierować Rada muzeum składająca się z 5 osób, z których 3 reprezentowały Dumę, zaś 2 Mińskie Towarzystwo Miłośników Miłośników Natury, Archeologii i Geografii. Organ ten miał za zadanie opracować instrukcje dla kustosa i zasady zwiedzania.

Tymczasem, zgodnie z pierwotnymi planami, Duma w 1913 r. przydzieliła muzeum specjalne pomieszczenie oraz wyasygnowała na działalność instytucji 2 tys. rubli. Dzięki temu możliwe było otwarcie wystawy pierwszych nabytków. Prezentowane na niej były kolekcje minerałów i gleb, stroje ludowe i numizmaty, a także obiekty zoologiczne. Wielkim sukcesem okazała się zorganizowana w 1916 r. przez muzeum wraz z lokalnym towarzystwem sztuk pięknych wystawa malarstwa i wyrobów rzemiosła artystycznego.

W okresie zaburzeń rewolucyjnych muzeum zostało zamknięte. Ostatecznie, w 1920 r. jego zbiory przekazano do Mińskiego Muzeum Gubernialnego.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

Według planu powołania do życia placówki, przedstawionego Miejskiej Dumie w 1909 r. muzeum miało składać się z oddziałów etnograficznego, archeologicznego, zoologicznego i licznych innych. Z kolei statut informuje, że zbiory placówki zostały podzielone na 5 oddziałów: 1) Historyczny; 2) Archeologiczny; 3) Etnograficzny; 4) Przyrodniczy; 5)

Artystyczno-Przemysłowy. Ekspozowano od 1913 r. minerały, przykłady gleb, wypchane ptaki i inne zwierzęta, numizmaty, przykłady twórczości ludowej.

W 1916 r. podczas wystawy – według wszelkiego prawdopodobieństwa, czasowej – pokazano co najmniej 250 eksponatów, w tym obrazy (atrybuowane m.in. P. Breughla, A. Dürera, B. Murillo, Rembrandta, J. Rustema, J. Peszki, J. Damela i in., a także zbroje, szkło artystyczne, porcelanę, dywany itd.

Zapewne, przynajmniej część zbiorów przeszła do zasobu Muzeum Gubernialnego w Mińsku.

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Brak danych

Strategia pozyskiwania zbiorów

Dary, w statucie przewidziano możliwość dokonywania zakupów

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Brak danych

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Były planowane w statucie muzeum. Co do ich przeprowadzenia brak danych.

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

1920 r. - zbiory przekazano do Mińskiego Muzeum Gubernialnego, przekształconego w 1922 r. w Białoruskie Muzeum Narodowe.

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

W pomieszczeniu przekazanym muzeum przez Mińską Dumę Miejską. Funkcjonowała od 1913 do – najprawdopodobniej – 1918 r.

Wystawy czasowe

W XI 1916 r. odbyła się retrospektywna wystawa sztuki

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Ретроспективная выставка искусства. Ноябрь. 1916 г., Минск 1916

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Brak danych, choć przewidywano w statucie możliwość publikowania przez muzeum własnych druków.

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Muzeum ściśle współpracowało z mińskim Towarzystwem

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Mińsk i gubernia mińska.

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

Brak szczegółowych danych

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

- Гужалоўскі А., *Нараджэнне беларускага музея*, Мінск 2001.
- Лев И.А., *К устройству в Минске городского музея*, „Лесной и торговый вестник” 1915, nr 6 [non vidi, cyt. za: Гужалоўскі А., *Нараджэнне беларускага музея*, Мінск 2001, s. 99].
- *Минская губерния: государственные, религиозные и общественные учреждения (1793–1917)*, Минск 2006.
- *Ретроспективная выставка искусства. Ноябрь. 1916 г.*, Минск 1916 [non vidi].
- *Сведения о деятельности Минской Городской Думы состава 1909-1913 гг. за 1909 г.*, Минск 1910.
- *Устав Минского Городского Музея*, Минск 1913.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

НГАБ, ф. 2771, вол. I, адз. зах. 151, арк. 97; НГАБ, ф. 24, вон. I, адз. зах. 3639, арк. 456; НГАБ, ф. 295, вол. I, адз. зах. 9187, арк. 320 [materiały archiwalne cyt. za: Гужалоўскі А., *Нараджэнне беларускага музея*, Мінск 2001].

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Brak danych

Ciekawe cytaty

Brak

UWAGI:

Większość pozycji, dzięki którym możliwe było opracowanie tabelki, uzyskana została dzięki życzliwości p. Tadjany Zacharowej z Białoruskiej Biblioteki Narodowej w Mińsku.

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Dariusz Dąbrowski

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

IV 2019 r. Białoruś

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	